

1^ο Μάθημα: Εισαγωγή στην Κοινωνική Φιλοσοφία – Αντικείμενο και Μέθοδοι

Δευτέρα, 24 Φεβρουαρίου 2025

1. Εισαγωγή – Τι είναι η κοινωνική φιλοσοφία

Η κοινωνική φιλοσοφία αποτελεί έναν σχετικά νέο φιλοσοφικό κλάδο που επιχειρεί να κατανοήσει, να ερμηνεύσει και να αξιολογήσει κοινωνικά φαινόμενα και θεσμούς. Συνδυάζει τα πορίσματα των κοινωνικών επιστημών με την ηθική και την πολιτική φιλοσοφία, με στόχο μια στοχαστική και κριτική αποτίμηση της κοινωνικής πραγματικότητας.

2. Σχέση της κοινωνικής φιλοσοφίας με άλλους φιλοσοφικούς κλάδους

- Ηθική φιλοσοφία: Εξετάζει το δίκαιο και το άδικο, το αγαθό και το φαύλο. Η πολιτική φιλοσοφία είναι υποκατηγορία της.
- Πολιτική φιλοσοφία: Εξετάζει τη νομιμοποίηση της εξουσίας, την οργάνωση των θεσμών, τη σχέση κράτους-πολίτη.
- Λογική: Εξετάζει την ορθότητα της σκέψης, τη δομή και τη συνέπεια των επιχειρημάτων

Η κοινωνική φιλοσοφία εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της ηθικής φιλοσοφίας και συνδέεται άμεσα με την πολιτική φιλοσοφία και τη λογική.

3. Εσωτερική και Εξωτερική Κοινωνική Φιλοσοφία

- Εσωτερική κοινωνική φιλοσοφία: Έχει ως περιεχόμενο την επιστημολογία / μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών, την κριτική εξέταση μεθόδων και εννοιών.
- Εξωτερική κοινωνική φιλοσοφία: Έχει ως περιεχόμενο την κριτική αποτίμηση των κοινωνικών θεσμών και πρακτικών (πχ δημοκρατία, ανισότητα, ποινική δικαιοσύνη).

Η εννοιολογική διαύγαση αποτελεί βασικό εργαλείο: καθαρός ορισμός εννοιών, αποσαφήνιση όρων, αναγνώριση λογικών δεσμών και διαφορών.

4. Η κοινωνική φιλοσοφία και η πρόκληση της κοινωνικής επιστήμης

- Οι κοινωνικές επιστήμες επιδιώκουν αιτιώδεις εξηγήσεις και τη διατύπωση γενικών νόμων.
- Η κοινωνική φιλοσοφία εστιάζει στην κριτική αξιολόγηση και στη δικαιολόγηση των θεσμών και των πεποιθήσεων.

- Hannah Arendt: τα υποθετικά μοντέλα συχνά μετατρέπονται σε "δεδομένα" χωρίς επαρκή εμπειρική επιβεβαίωση.

5. Οι κριτικές προς τη φιλοσοφία και οι απαντήσεις τους

- Θετικισμός (Comte): Η γνώση προκύπτει μόνο από τα εμπειρικά δεδομένα. Απάντηση: Παραβλέπει την ανάγκη για ηθική και εννοιολογική θεμελίωση
- Ιστορικισμός (Dilthey): Οι ηθικές αξίες είναι ιστορικά σχετικές. Απάντηση: Υπάρχουν ωστόσο διαχρονικά ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο και την οργάνωση της κοινωνίας.
- Λογικός θετικισμός (Wittgenstein): Η φιλοσοφία πρέπει να περιοριστεί στη γλωσσική αποσαφήνιση. Απάντηση: Η φιλοσοφία δεν είναι μόνο γλωσσική ανάλυση αλλά και ηθική και πολιτική αποτίμηση

6. Ερωτήματα για συζήτηση

- Είναι αναντικατάστατη η κοινωνική φιλοσοφία;
- Ποια η σχέση της με την πολιτική και την ηθική φιλοσοφία;
- Πόσο αξιόπιστα είναι τα εργαλεία των κοινωνικών επιστημών για την κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων;

Προτάσεις για περαιτέρω μελέτη:

Max Weber, *Economy and Society* (1922).

Hannah Arendt, *The Human Condition* (1958).

Auguste Comte, *Cours de philosophie positive* (1830-1842)

Karl Popper, *The Poverty of Historicism* (1957).

Steven Lukes, *Power: A Radical View* (1974).

Wilhelm Dilthey, *Introduction to the Human Sciences (Einleitung in die Geisteswissenschaften, 1883).*

Ludwig Wittgenstein, *Tractatus Logico-Philosophicus* (1921) και *Philosophical Investigations* (1953).